

Olsztyn, 20 września 2016 r.

PS-VI.431.1.7.2016.KB

Pani
Joanna Mirosława Sadurska
Dyrektor Placówki Rodzinnej
w Zelkach

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Działając na podstawie upoważnienia Wojewody Warmińsko-Mazurskiego nr FK-VI.0030.577.2016 z dnia 17 czerwca 2016 roku /**akta kontroli str. 1**/ zespół inspektorów Wydziału Polityki Społecznej Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie w składzie:

1. Katarzyna Brewka - główny specjalista, kierująca zespołem kontrolnym,
2. Marzena Przybylska – główny specjalista,

przeprowadził kontrolę problemową w trybie zwykłym w Placówce Rodzinnej w Zelkach. Czynności kontrolne rozpoczęto w dniu 21 czerwca 2016 r. i zakończono w dniu 22 czerwca 2016 r. Przedmiotem kontroli była ocena stopnia przestrzegania praw dziecka, w świetle przepisów:

- Ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t. j. Dz. U. 2016 poz. 575), zwanej dalej ustawą,
- Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 grudnia 2011 roku w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej (Dz. U. Nr 292 poz. 1720), zwanego dalej rozporządzeniem.

W niniejszym wystąpieniu pokontrolnym użyto skrótów:

1. Placówka / Dom – co oznacza: Placówkę Rodzinną w Zelkach, Zelki 45,
2. Dyrektor / Dyrektor Placówki / Dyrektor Domu – co oznacza: dyrektora Placówki Rodzinnej w Zelkach, pana Wiesława Krysztofika,
3. Regulamin – co oznacza: Regulamin Organizacyjny Placówki Rodzinnej w Zelkach,

Kontrolą objęto okres od 1 stycznia 2015 r. do dnia jej zakończenia i przeprowadzono ją w obecności pana Wiesława Krysztofika – prowadzącego Placówkę, oraz pani Joanny Sadurskiej - jego małżonki, zatrudnionej w Placówce do pomocy przy opiece, w oparciu o analizę prowadzonej w Placówce dokumentacji oraz informacje przekazane bezpośrednio, także przez wychowanków Domu. Fakt przeprowadzenia kontroli odnotowano w rejestrze prowadzonym przez kontrolowaną jednostkę. Działalność Placówki w zakresie objętym kontrolą ocenia się **pozytywnie z uchybieniami**.

1. Ustalenia dotyczące organizacji Placówki:

Placówka Rodzinna w Zelkach jest publiczną całodobową placówką opiekuńczo-wychowawczą typu rodzinnego, przeznaczoną dla 8 wychowanków, prowadzoną przez Powiat Giżycki. W dniu podjęcia czynności kontrolnych w *Księdze wychowanków placówki Rodzinnej w Zelkach* widniało 6 dzieci /**akta kontroli str. 3-27**/.

Dokumentem regulującym pracę Domu jest *Regulamin Organizacyjny Placówki Rodzinnej w Zelkach* /**akta kontroli str. 29-43**/, przyjęty Uchwałą Nr 379.2013 Zarządu Powiatu w Giżycku, z dnia 14 listopada 2013 roku. Analiza powyższego dokumentu wykazała, że wymaga on uzupełnień i dostosowania do aktualnych przepisów prawnych w następującym zakresie:

- w § 4 Regulaminu należy uwzględnić zmiany, wynikające z ustawy z dnia 25 lipca 2014 r. o zmianie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2014, poz. 1188), nakładające obowiązek sprawowania kontroli nad placówkami opiekuńczo-wychowawczymi również na zarząd powiatu (art. 38b ustawy). Nadto, zgodnie z art. 122 oraz 186 ustawy do zadań wojewody należy **kontrola** a nie nadzór nad realizacją zadań wykonywanych przez jednostki organizacyjne wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, w tym nad placówkami opiekuńczo-wychowawczymi;
- w § 9 ust. 1 Regulaminu dokonać zmian brzmienia zapisu z: „*indywidualnego planu pracy z dzieckiem*” na: „*planu pomocy dziecku*”, zgodnie z obowiązującym nazewnictwem,
- w § 16 Regulaminu usunąć zapisy ustępu 5, warunkującego różnicę wieku pomiędzy umieszczanymi dziećmi a dyrektorem Placówki, albowiem obowiązujący system prawny nie uwzględnia regulacji w tym zakresie. Ponadto pozostawienie zapisów § 16 ust 5 Regulaminu w dotychczasowym brzmieniu, byłoby sprzeczne z zapisami art. 102 pkt 1 ustawy, w myśl którego placówka opiekuńczo-wychowawcza typu rodzinnego wychowuje dzieci w różnym wieku.

2. Ustalenia dotyczące przestrzegania w Placówce praw dziecka:

W ramach postępowania kontrolnego przeprowadzono indywidualne rozmowy z obecnymi w Domu wychowankami, na temat przestrzegania praw dziecka, ich pobytu oraz warunków jakie oferuje Placówka. Rozmowy kierowane przeprowadzono z trojgiem wychowanków, dwojga pełnoletnich wychowanków w Placówce nie było, z uwagi na podjętą przez nich pracę. Odstąpiono od przeprowadzania badania ankietowego z najmłodszym z wychowanków, z uwagi na jego wiek i stopień upośledzenia. Wyniki rozmów kierowanych spisane zostały przez kontrolujących i stanowią **akta kontroli str. 45-62**, a ich podsumowanie i analiza ilościowa stanowią **akta kontroli str. 63-66**.

W grupie pytań dotyczących **prawa do wyrażania własnych poglądów i przekonań**, rozumianych jako zapewnienie możliwości swobodnego wypowiedzania się, respektowanie prawa do swobody myśli, sumienia i wyznania, wszyscy wychowankowie wskazali, że mogą swobodnie wyrażać własne poglądy w sprawach ich dotyczących. Wszyscy stwierdzili, że brane jest pod uwagę ich zdanie w kwestiach związanych z ich przyszłością. Żadne z dzieci nie wskazało na trudności w realizowaniu praktyk religijnych, kulturowych czy językowych.

W grupie pytań **dotyczących prawa do prywatności**, rozumianego jako zapewnienie ochrony przeciwko bezprawnej ingerencji w sferę rodzinnego i prywatnego życia dziecka, jego korespondencję, ochrony przeciw zamachom na jego honor i reputację, znalazły się między innymi pytania o kontrole rzeczy osobistych, kontrolę korespondencji, sms-ów, poczty elektronicznej. Żadne z dzieci nie wskazało na nieprawidłowości w tym zakresie.

Wychowankowie wskazali natomiast, iż pracownicy Placówki nie zawsze pukają przed wejściem do pokoju, ale też zwykle drzwi do ich pokoi są otwarte. Jedno z dzieci wskazało, że opiekunowie wchodzi do łazienki w czasie ich kąpieli, co na bieżąco wyjaśniono z prowadzącymi Placówkę. Jak zeznali ich obecność w trakcie kąpieli wynika z dużych zaniedbań higienicznych ze strony tego chłopca, dlatego monitorują początek jego kąpieli, ale nie naruszają jego intymności (wtedy chłopiec jest w bieliźnie), potem wychodzą.

W tej grupie praw pytano również o to, z kim dziecko może porozmawiać o swoich sprawach intymnych, osobistych. Wychowankowie wskazywali tu zarówno „ciocię” i „wujka”, tj. prowadzących Placówkę. Żadne z dzieci nie wskazało aby pracownicy opowiadali niepowołanym osobom o ich sytuacji rodzinnej lub obraźliwie komentowali ich pochodzenie.

W grupie pytań dotyczących **prawa do informacji**, rozumianego jako zapewnienie dostępu do informacji i materiałów pochodzących z różnych źródeł, a w szczególności do tych, które mają na uwadze jego dobro, wychowankowie nie wskazali nieprawidłowości w jego realizacji. Wszyscy mają dostęp do prasy, mediów, książek, Internetu.

W grupie pytań dotyczących **prawa do nauki**, rozumianego jako zapewnienie dzieciom możliwości kształcenia na każdym poziomie oraz udzielania pomocy w nauce, dzieci nie wskazały nieprawidłowości w jego realizacji. Wychowankowie realizują obowiązek szkolny w:

- szkole podstawowej – 2 dzieci
- w gimnazjum – 1 dziecko
- w liceum ogólnokształcącym – 3 wychowanków

Wszyscy stwierdzili, że uzyskują pomoc w odrabianiu lekcji gdy jej potrzebują, mają możliwość korzystania z korepetycji, gdyby zachodziła taka konieczność. Dwoje dzieci przyznało, że pracownicy wspierają ich w rozwijaniu zainteresowań, pasji i talentów, jedno z dzieci zeznało, że nie chce chodzić na żadne dodatkowe zajęcia. Dzieci wskazały też, że w wolnym czasie jeżdżą nad jezioro, do kina, na basen (przy czym jedno z dzieci wskazało, że na basen „trochę za rzadko”), chodzą na sanki, bawią się na podwórku, czytają gazety, mogą robić co same zechcą (wypowiedź dorosłej wychowanki). Z prowadzącymi Placówkę na bieżąco omówiono uwagi dzieci, zgłoszone w tym zakresie (dot. częstotliwości wyjazdów na basen). Przyznali, że z uwagi na rozpiętość wiekową pomiędzy dziećmi oraz ich niechęć do aktywności, trudno jest im zapewnić zajęcia jednakowo atrakcyjne dla wszystkich. Dorośli wychowankowie, których jest troje, nie chcą już aby organizować im czas wolny, same decydują jak go spędzić.

W grupie pytań dotyczących **prawa do wychowania w rodzinie**, rozumianego tu jako prawo do utrzymywania więzi i kontaktów z bliskimi żadne z dzieci nie wskazało aby Placówka ograniczała mu kontakty z rodziną lub osobami bliskimi. Wszyscy wychowankowie wskazali, że bliscy mogą ich odwiedzać w Placówce.

W grupie pytań dotyczących **prawa do ochrony zdrowia**, rozumianego jako zapewnienie dostępu do opieki zdrowotnej, udzielanie koniecznej pomocy, zapewnienie dostępu do oświaty zdrowotnej i profilaktyki, wychowankowie nie wskazali nieprawidłowości w jego realizacji. Stwierdzili, że są dobrze „zaopiekowani” w trakcie choroby, wszystkie zalecenia lekarskie są realizowane. Żadne z dzieci nie wskazało też aby w jego obecności któryś z pracowników Domu palił papierosy. Nie potwierdziły stosowania przez wychowawców praktyki podawania leków psychotropowych w celu wyciszenia agresywnego / pobudzonego

W grupie pytań dotyczących prawa do godziwych warunków społecznych, rozumianego jako zapewnienie warunków i zasobów bytowych, zabezpieczenie w odzież, wyżywienie, środki higieny a także kwotę pieniężną do własnego dysponowania, wychowankowie nie zgłosili żadnych krytycznych uwag. Bardzo dobrze ocenili jakość i ilość wyżywienia, zabezpieczenie w odzież i obuwie. Dwoje dzieci stwierdziło, że nie brakuje im kosmetyków, środków higienicznych, jedno dziecko stwierdziło, że czasem mu brakuje, ale to zgłasza i jest dokupywane. Wychowankowie znają zasady przyznawania kwoty pieniężnej do własnego dysponowania (tzw. kieszonkowego), swobodnie mogą nią dysponować, otrzymują ją regularnie. Wychowankowie wskazali też, że zarówno o wysokości kieszonkowego jak i jego ewentualnym obniżeniu decydują głównie opiekunowie, przy czym jest to z nimi omawiane. Kontrolujący sprawdzili dokumentację z ostatniego półroczia dotyczącą kieszonkowego, z której wynika, że dzieci kwitują własnoręcznie odbiór kwoty do własnego dysponowania, a ich wysokość zgodna jest zapisami art. § 18 ust. 1 pkt 8 rozporządzenia.

W kategorii pytań dotyczących **prawa do ochrony przed przemocą, poniżającym traktowaniem, wyzyskiem i zaniedbaniem**, rozumianego jako zapewnienie ochrony przed wszelkimi formami przemocy fizycznej bądź psychicznej, krzywdą, zaniedbaniem lub złym traktowaniem, kontrolujący podjęli kwestię stosowania kar i nagród, traktowania wychowanków, pomocy w rozwiązywaniu sporów. Dwoje wychowanków stwierdziło, że zostali zapoznani z prawami i obowiązkami wychowanków Domu, jeden przyznał, że „raczej nie”, przy czym wszyscy znają swoje prawa i obowiązki oraz panujące w domu zasady, albowiem często o tym wspólnie rozmawiają. W katalogu najczęściej stosowanych w Placówce kar wymienili:

- zakaz oglądania telewizji – 3 dzieci
- zakaz korzystania z komputera – 2 dzieci,
- zakaz wyjazdu na wycieczkę – 1 dziecko

Dwoje dzieci stwierdziło, że nie stosuje się kary polegającej na zakazie wyjazdu do domu, jedno natomiast przyznało, że tak się zdarzyło, przy czym nie potrafiło wskazać na okoliczność tego zdarzenia (to samo dziecko pytane o to, czy placówka ogranicza mu kontakty z bliskimi nie wskazała na jakieś utrudnienia, wskazała, że bliscy mogą odwiedzać je w placówce).

W katalogu najczęściej stosowanych nagród wychowankowie wymienili:

- podwyższone kieszonkowe,
- wyjazd na dodatkowe zakupy,
- słodycze, lody,
- wyjazd na wycieczkę szkolną,

jedno z dzieci przyznało, że nie ma jakichś „szczególnych” nagród.

Powyższe omówiono z Dyrektorem Domu oraz jego małżonką. Oboje stwierdzili, że zdecydowanie nie ma kar polegających na zabranianiu dzieciom uczestnictwa w szkolnych wyjazdach czy imprezach – wręcz przeciwnie – opłacają wszystkie wycieczki, obozy, połowinki, studniówki, nawet jeśli nie uda im się namówić dzieci do udziału w nich. Nie chcą być bowiem postrzegani przez szkołę, jakoby „*żałowali pieniędzy na dzieci*”.

Z przeprowadzonych rozmów wynika, że dwojgu wychowankom nie zdarzyła się sytuacja aby zostali poniżeni przez opiekunów, jedno dziecko przyznało natomiast, że:

Powyższe zostało na

bieżaco omówione z opiekunami dzieci. Z uzyskanych wyjaśnień wynika, że nie nazywają dzieci w ten sposób, czasem wskazują jednak konsekwencje braku pracy nad sobą albo skutki zaniedbywania nauki.

Wszyscy wychowankowie stwierdzili, że wychowawcy zawsze reagują na użycie przemocy lub bójki pomiędzy wychowankami, a zapytani o to, czy i jak pomagają rozwiązywać spory i kłótnie pomiędzy wychowankami wskazali, że opiekunowie rozmawiają z nimi, tłumaczą, próbują uspokajać, czasami każą iść do swojego pokoju, czasami są kary. Zapytani natomiast o pomoc w rozwiązywaniu sporów pomiędzy wychowankami a opiekunami wszyscy stwierdzili, że nie było takich sytuacji.

W tej grupie praw kontrolujący zapytali każde dziecko także o to, czy kiedykolwiek zostało uderzone przez opiekuna. Jedno z dzieci wskazało, że [REDAKOWANE]

[REDAKOWANE]
[REDAKOWANE]
[REDAKOWANE]
[REDAKOWANE]
[REDAKOWANE]

[REDAKOWANE] Zdarzenia o takim charakterze nie potwierdzili także pozostali wychowankowie. Wobec braku jednoznacznych dowodów potwierdzających nadużycie siły, kontrolujący ograniczyli się do udzielania bieżącego instruktarzu, w ramach którego przypomnieli prowadzącym Placówkę o bezwzględnym zakazie stosowania metod naruszających cielesność dziecka oraz jego godność osobistą.

Dodatkowo wychowankowie zapytani zostali także o:

- prace, jakie dzieci wykonują w Placówce – i tu wskazały na sprzątanie swoich pokoi, odrabianie lekcji, pomoc w domu – „normalne prace, nie ponad nasze siły”;
- pozostawianie dzieci bez opieki – wszystkie dzieci zgodnie odpowiedziały, że nie było sytuacji aby w Domu nie było opiekunów;
- możliwości pozostania w Placówce po osiągnięciu pełnoletności – wskazały, że znają warunki, jakie muszą spełnić aby pozostać w Placówce;

Poza wyżej omówionymi zagadnieniami, dzieci nie zgłosiły innych istotnych spraw lub problemów.

3. Pozostałe ustalenia

Ustalono, że w Placówce Rodzinnej w Zelkach prowadzi się dokumentację indywidualną dziecka, o której mowa w § 17 ust. 2 rozporządzenia w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej, to jest plany pomocy dziecku oraz regularnie wypełniane karty pobytu.

W toku oględzin stwierdzono, że dzieci posiadają zindywidualizowane miejsca do spania i nauki, a młodszym dzieciom zabezpieczono zabawki odpowiednie do wieku rozwojowego. Wychowankom zapewniono także miejsce do przygotowywania posiłków oraz wspólną przestrzeń mieszkalną, stanowiącą miejsce spotkań i wypoczynku.

4. Rekomendacje

Rekomenduje się wdrożyć do pracy opiekuńczo-wychowawczej *Zalecenia dotyczące pobytu dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych*, przekazane przez kontrolujących

w dniu zakończenia kontroli, również w celu usystematyzowania i wzmocnienia własnych kompetencji pedagogicznych.

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, działając w oparciu o art. 197d ust. 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, wnoszę o podjęcie stosownych działań, mających na celu ich wyeliminowanie oraz realizację następujących zaleceń:

1. Dokonać zmian w Regulaminie organizacyjnym placówki, z uwzględnieniem aktualnych przepisów prawnych, a kopię tego dokumentu przesłać do wglądu organowi nadzoru. Termin realizacji – 1 miesiąc od dnia otrzymania zaleceń.

Kontrolowanej jednostce przysługuje prawo zgłoszenia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego i/lub zawartych w nim zaleceń pokontrolnych na zasadach określonych w art. 197 d ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Termin na wniesienie zastrzeżeń wynosi 7 dni od dnia otrzymania wystąpienia pokontrolnego wraz z zaleceniami. W przypadku niezgłoszenia zastrzeżeń, proszę o poinformowanie Wojewody o realizacji zaleceń pokontrolnych, w terminie 30 dni od dnia otrzymania niniejszego wystąpienia.

Podstawa:

- § 14 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 sierpnia 2015 roku w sprawie przeprowadzania kontroli przez wojewodę oraz wzoru legitymacji uprawniającej do przeprowadzania kontroli (Dz. U. 2015 poz. 1477),
- art. 197 d ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jednolity Dz. U. 2016 poz. 575).

Z up. WOJEWODY
WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO
Joanna Jabłanka-Kastrau
ZASTĘPCA DYREKTORA
Wydziału Polityki Społecznej

KIEROWNIK WYDZIAŁU

Witold Uziello

Katarzyna Brawka

GŁÓWNY SPECJALISTA